

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Radana Malíka a soudců JUDr. Ivo Pospíšila a JUDr. Barbary Pořízkové v právní věci žalobce: **O. P.**, zast. JUDr. Petrem Veselým, advokátem se sídlem Nerudova 348, Kadaň, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, se sídlem Na Poříčním právu 376/1, Praha 2, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 23. 2. 2018, č. j. MPSV-2016/273671-231/12, za účasti osoby zúčastněné na řízení: **M. P.**, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 20. 12. 2018, č. j. 22 Ad 3/2018 - 119,

takto:

I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**

II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

III. Osoba zúčastněná na řízení **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobce a osoba zúčastněná na řízení jako manželé (dále také „žadatelé“) podali dne 30. 11. 2010 žádost o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se osvojiteli, a to po té, co se opakovaně neúspěšně pokoušeli o umělé oplodnění. Krajský úřad Moravskoslezského kraje (dále jen „správní orgán prvního stupně“) rozhodnutím ze dne 27. 6. 2013, č. j. MSK 2420/2013, žalobce a osobu zúčastněnou na řízení do evidence nezařadil, a to s ohledem na zjištěný zdravotní stav žadatelů, který brání dlouhodobé péči o dítě a v jehož důsledku jsou vychovatelské a zejména pečovatelské schopnosti žadatelů výrazně omezeny. Oba žadatelé jsou nevidomí (žadatelka je nevidomá od narození) a je postižena tzv. Tourettovým syndromem (který v případě žadatelky způsobuje pravidelné záškuby horních končetin), a rovněž žadatel je nevidomý (od roku 2001 v důsledku úrazu a onemocnění diabetes mellitus), jeho zdravotní stav s ohledem na diabetes je dlouhodobě nepříznivý s nepříznivou prognózou. Žadatelé jsou omezeni ve schopnosti zátěže zejména pro nevidomost, která zakládá závislost na péči jiné osoby; oba jsou příjemci příspěvku na péči, a to osoba zúčastněná na řízení ve stupni III. – těžká závislost, a žalobce ve stupni II. – středně těžká závislost. Oba jsou pobírateli invalidního

důchodu, přičemž žalobce v době rozhodování správního orgánu prvního stupně vykonával jako osoba samostatně výdělečně činná masérskou činnost. Správní orgán prvního stupně uvedl, že při rozhodování ve věcech náhradní rodinné péče správní orgán nesleduje uspokojení touhy žadatelů po dítěti, ale nejlepší zájem a „blaho“ dítěte, a je odůvodněné, pokud správní orgán klade na náhradní rodiče vyšší požadavky než na rodiče biologické.

[2] V odvolacím řízení bylo doplněno dokazování posudkem o zdravotním stavu žadatelů vyhotoveným posudkovou lékařkou doc. MUDr. L. Č., Ph.D., která vycházela ze zdravotního posudku, z něhož vycházel již orgán prvního stupně, a dále ze zpráv praktického lékaře a ze sociálního šetření Magistrátu města Opavy. Posudková lékařka dospěla ke stejnému závěru, že zdravotní stav žadatelů brání v dlouhodobé péči o dítě, jsou sníženy výchovatelské a pečovatelské schopnosti obou žadatelů. Žalovaný proto rozhodnutím ze dne 30. 8. 2013, č. j. 213/50613-21, NRP/12/013/Val, odvolání zamítl a rozhodnutí správního orgánu prvního stupně potvrdil. Toto první rozhodnutí žalovaného však bylo pro nepřezkoumatelnost s ohledem na nedostatek důvodů (absenci vlastního skutkového a právního hodnocení ze strany žalovaného) zrušeno rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 11. 3. 2014, č. j. 38 Ad 44/2013-61. V pořadí druhé rozhodnutí žalovaného ze dne 20. 5. 2014, č. j. 2013/50613-911/1, pak bylo opět zrušeno rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 13. 10. 2016, č. j. 22 Ad 84/2014 - 73, pro nepřezkoumatelnost pro nedostatek důvodů, neboť soud označil jako neseznatelné některé podklady lékařských posudků, a uvedl, že žalovaný by měl zvážit, zda by s ohledem na specifickou přírodu nebylo vhodné přímé osobní vyšetření žadatelů posudkovým lékařem. Dále pak žalovanému vytkl, že nezkoumal, jak často a v jakém rozsahu žadatelé využívají pomoci asistenta, a konečně označil za nesprávné právní posouzení bezúhonnosti žalobce, který sice byl v minulosti pravomocně odsouzen za trestné činy vydírání a omezování osobní svobody, jehož se měl dopustit mimo jiné na nezletilém dítěti, avšak toto odsouzení již bylo zahlazeno a dle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 3. 2016, č. j. 7 As 316/2015-20, nelze ani ve správním řízení k takovému odsouzení přihlížet podle obecné právní úpravy obsažené v trestním zákoníku.

[3] Žalovaný v dalším řízení doplnil do spisu další podklady, a to v případě obou žadatelů výsledky posouzení stupně závislosti pro účely příspěvku na péči, záznamy ze sociálního šetření pro účely řízení o příspěvku na péči, záznamy o šetření závislosti osoby na pomoci jiné osoby, provedených v domácnostech žadatelů, a rozhodnutí o příspěvcích na péči. V rámci dožádání pak bylo provedeno nové sociální šetření ve společné domácnosti žadatelů, z něhož byly žalovanému Magistrátem města Opavy předány dvě zprávy o sociálních šetřeních, realizovaných ve dnech 12. 6. 2017 a 26. 6. 2017, a dne 29. 6. 2017 a 19. 10. 2017 byly podklady doplněny o posudky o zdravotním stavu žadatelů vypracované posudkovou lékařkou žalovaného MUDr. D. D., které vycházely z vyžádané zdravotní dokumentace žadatelů od jejich ošetřujících lékařů (obsah všech nově shromážděných podkladů je rozsáhle rekapitulován v rozhodnutí žalovaného ze dne 23. 2. 2018, č. j. MPSV-2016/273671-231/12, str. 7 – 31 rozhodnutí).

[4] Žalovaný rozhodnutím ze dne 23. 2. 2018, č. j. MPSV-2016/273671-231/12 (dále jen „napadené rozhodnutí“), odvolání žalobce a osoby zúčastněné na řízení opět zamítl a rozhodnutí správního orgánu prvního stupně potvrdil. V rozsáhlém odůvodnění (74 stran textu) žalovaný uvedl, že případ žadatelů jej po dvojím zrušení předchozích rozhodnutí ze strany Krajského soudu v Ostravě vedl k přehodnocení některých dosavadních přístupů uplatňovaných při posuzování osob žádajících o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se osvojiteli podle § 27 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o sociálně-právní ochraně dětí“), a s ohledem na absenci některých kritérií v zákoně se pokusil vytvořit ucelenou metodiku, která zjednodušeně řečeno směřuje od ryze medicinského modelu, v němž se posuzují schopnosti žadatele prostřednictvím lékařsky zjištěného zdravotního stavu a zdravotní způsobilosti, k modelu sociálnímu, v němž žalovaný sleduje sociální dopady

pokračování

zdravotního stavu žadatelů na jejich každodenní život a jejich schopnosti zajišťovat péči a výchovu eventuálně osvojeného dítěte.

[5] Žalovaný vyšel z toho, že v případě zprostředkování osvojení podle zákona o sociálně-právní ochraně dětí není účelem osvojení toliko „řešení právního statusu dítěte a vytvoření právní fikce rodinných vazeb“, ale také zajištění náhradního pečujícího prostředí pro dítě. Představuje tedy jeden z nástrojů zvláštní ochrany dítěte, které bylo trvale zbaveno své přirozené rodiny ve smyslu čl. 20 Úmluvy o právech dítěte (vyhl. pod č. 104/1991 Sb.). V takovém případě má stát povinnost zabezpečit dítěti náhradní péči, již může být předání do výchovy, osvojení či v nutných případech umístění do vhodného zařízení péče o děti (čl. 20 odst. 2 a 3 Úmluvy o právech dítěte). Přitom však musí stát podle čl. 21 Úmluvy o právech dítěte zabezpečit, aby se bral v první řadě do úvahy zájem dítěte. Jedná se o pozitivní závazek státu poskytnout dítěti ochranu, jejímž účelem je v první řadě zajištění zájmu dítěte. Zprostředkování osvojení je podle zákona o sociálně-právní ochraně dětí především službou osvojovanému dítěti, tedy nástrojem realizace práv a svobod dítěte (jehož účelem je vytvořit dítěti nezbytné zázemí, v němž bude moci dokončit svůj fyzický, psychický i emocionální vývoj a osvojit si nezbytné schopnosti pro to, aby se mohlo, stejně jako děti vyrůstající v přirozených rodinách, osamostatnit a vést samostatný život), a nikoliv případných zájemců o osvojení. V tom se postavení dítěte a žadatele o osvojení liší od postavení státu a jeho závazků, které má ve vztahu k přirozeným rodičům a obecně přirozeným rodinám dítěte, podle nichž musí cítit požadavek proporcionality zásahu do autonomní sféry rodiny a vyvarovat se tak jakéhokoliv „sociálního inženýrství“. V případě zajištění zvláštní ochrany dítěte ve formě náhradní péče jde o pozitivní závazek, v němž je prioritní zájem dítěte, přičemž nejlepší zájem dítěte je zde dokonce hlediskem nejvyšším, čemuž nemohou konkurovat práva kohokoliv jiného. Naopak na straně žadatelů neexistuje žádné základní právo na to stát se náhradním rodičem či pěstounem, a toto právo v daném případě nemůže být dovozováno ani ze základního práva na ochranu rodinného života (jak podle žalovaného plyne i z citované judikatury Evropského soudu pro lidská práva). Samotné zařazení do evidence nelze vnímat jako opatření směřující k naplnění některého ze základních práv či svobod zájemce. Toto právní schéma má pak odraz i v procesní rovině, totiž správní orgán rozhodující o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se osvojiteli, má-li důvodné pochybnosti o schopnosti žadatele naplnit účel osvojení, jímž je nalezení náhradní péče dítěti, pak musí rozhodnout v neprospěch žadatele (tedy uplatní se zde zásada v pochybnostech v neprospěch žadatele).

[6] Specifickou otázkou je však zkoumání schopností dosáhnout účelu osvojení v případě žadatelů se zdravotním postižením, neboť zde působí princip zákazu diskriminace, přičemž zdravotní postižení představuje výslovně zakázaný důvod diskriminace. Tento zvláštní znak zranitelnosti (zdravotní postižení) nebude proto moci být sám o sobě překážkou žádosti a jejího případného kladného vyřízení. Zprostředkovaná náhradní péče musí být přístupná i pro osoby se zdravotním postižením a stát musí vytvořit prostor pro přijetí nezbytných přiměřených úprav a případně též specifických opatření, která umožní kompenzovat faktickou nerovnost těchto osob. Takový závazek vůči těmto osobám však má hranice tam, kde by taková podpůrná opatření vyústila v zásadní změnu povahy systému náhradní péče. Tyto úpravy či opatření, které by měly být zájemcům o některou z forem náhradní rodinné péče poskytnuty, nesmí svým rozsahem převracet smysl náhradní rodinné péče tak, že před uspokojení oprávněných potřeb eventuálně přijatého dítěte předradí otázku uspokojení potřeb samotných zájemců. Stěžejní bude posoudit, zda jsou zájemci o náhradní rodinnou péči schopni uspokojit potřeby dítěte v souladu s požadavky na její kvalitu v podobě dostupnosti, přístupnosti a především přijatelnosti pro dítě a přizpůsobitelnosti dítěti, a to případně i za poskytnutí podpory, ať již neformální ze strany širší rodiny či komunity, nebo profesionální v podobě poskytnutí odborných služeb. Touto podporou

však nesmí dojít k popření povahy náhradní rodinné péče jako služby dítěti, jejímž hlavním poskytovatelem musí zůstat náhradní rodič.

[7] S ohledem na tato kritéria posoudil žalovaný konkrétní situaci žalobce a osoby zúčastněné na řízení. Dospěl k závěru, že s ohledem na zjištěný zdravotní stav, který není dán pouze jejich nevidomostí, ale v případě žalobce také silnou cukrovkou a nepříznivou prognózou a v případě osoby zúčastněné na řízení neurologickou diagnózou v podobě Tourettova syndromu, a s ohledem na zjištěné skutečnosti z jejich každodenního života, žijí oba žadatelé v poměrně vysoké sociální izolaci; udržují velmi málo sociálních kontaktů, a pokud, tak především v okruhu osob se stejným zdravotním handicapem, se širší rodinou, jejíž členové žijí velmi vzdáleni od místa bydliště žadatelů (Česká Lípa) se buď nestýkají vůbec, nebo pouze sporadicky (čtyřikrát do roka). Žalovaný navíc z výpovědi osoby zúčastněné na řízení dospěl k závěru, že jednou z motivací pro osvojení je očekávaná změna této izolace (žadatelka vypověděla, že bez dítěte má pocit prázdnoty, a věří, že přijetí dítěte jí psychicky pomůže). Žalovaný k tomu uvedl, že je třeba si uvědomit, že děti, jejichž adopce je zprostředkována, si většinou rovněž přináší sociální handicap, spočívající ve ztrátě své přirozené rodiny, a naopak je to dítě, kdo potřebuje pomoci tyto handicap překonávat, nikoliv opačně. Žalovaný dále vyhodnotil situaci žadatelů tak, že jsou odkázáni ve značné míře na pomoc jiné osoby při zajišťování běžných potřeb. Žadatelé využívají pomoc jiné osoby, na níž oba pobírají příspěvek na péči a jsou zařazeni do II. a III. stupně závislosti. Žalovaný konfrontoval skutečnosti, které žadatelé tvrdili při posuzování žádosti o příspěvek na péči (zde dokládali velkou míru závislosti ve všech posuzovaných oblastech života, a to nepřetržitě) a nyní (naopak tvrdili, že jsou ve většině činností soběstační, asistentka je navštěvuje pouze dvakrát týdně), a tyto rozpory nechal dodatečně posoudit posudkovou lékařku z toho hlediska, zda je možné tyto rozdíly odůvodnit zlepšujícím se zdravotním stavem žadatelů, což bylo ze strany lékařky negováno. Žalovaný na základě toho dospěl k závěru, že pomoc a podpora by byla nezbytná ve všech oblastech života dítěte, čímž by se modifikovala povaha zprostředkované náhradní péče jako „služby“ dítěti poskytované osvojitelem jakožto hlavní osobou. K tomu žalovaný doplnil, že musí brát v potaz také otázku vyživovací povinnosti eventuálně osvojeného dítěte vůči žadatelům, která má přednost před dávkami z veřejných prostředků, a s ohledem na prognózu zdravotního stavu žadatelů lze očekávat, že by v budoucnu mohli být odkázáni výživou na toto již zletilé dítě.

[8] Konečně žalovaný uvedl, že nemůže odhlížet od dalších zjištěných aspektů, a to snížené schopnosti žadatelů respektovat veřejné systémy a jejich pravidla, což dovodil z výše uvedených rozdílů v tvrzeních žadatelů o soběstačnosti v řízení o příspěvku na péči a v nynějším řízení. Takový postup nasvědčuje tomu, že žadatelé jsou motivováni snahou „získat z veřejných systémů co možná nejvíc výhod a postupovat v řízení o své žádosti tak, aby této žádosti bylo vyhověno“. Pokud jde o trestní minulost žalobce, která se týkala trestných činů spáchaných na nezletilé osmileté dívce (podle rozsudku Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 31. 3. 1995, sp. zn. 3 T 9/95, se měl žalobce podílet na jednání dalších osob, v jehož rámci dívku společně s její babičkou vylákali do místa, kde je pod výhrůžkami a proti jejich vůli drželi a vyžadovali zaplacení dluhu, který vůči dalším osobám měla mít matka dívky), žalovaný uvedl, že odsouzení sice bylo zahlazeno a na žalobce je třeba formálně hledět jako na bezúhonného, avšak materiálně je jednání žalobce pro posouzení žádosti relevantní, neboť dokládá vztah žalobce k dítěti a jeho prožívání.

[9] Toto rozhodnutí napadl žalobce žalobou u Krajského soudu v Ostravě (dále jen „krajský soud“), který ji rozsudkem ze dne 20. 12. 2018, č. j. 22 Ad 3/2018 - 119, zamítl. K námitce žalobce, že žalovaný v úvahách o schopnostech zajistit pro dítě vhodné výchovné prostředí se opomněl vypořádat s tím, jaké jsou vyhlídky dítěte, které není svěřeno nikomu (podle žalobce žalovaný totiž hledá ideální rodiče, což žalobce a osoba zúčastněná na řízení nejsou, avšak i v rodině, kde mají rodiče různá zdravotní omezení, může dítě zažít harmonické dětství), soud uvedl, že hodnocení žalovaného, pokud jde o vyhodnocení schopností žalobce a osoby

pokračování

zúčastněné na řízení, posuzuje komplexně - rozhodnutí žalovaného plyne z úvah o účelu a povaze náhradní rodinné péče jako služby dítěti a nezbytnosti vytvořit mu zázemí, v němž bude schopno dokončit svůj fyzický, psychický a emocionální vývoj. Krajský soud souhlasil i s východiskem posuzování těchto podmínek v neprospěch žadatele, pokud o nich existují důvodné pochybnosti, přičemž soud akceptoval i úvahy žalovaného týkající se zákazu diskriminace a akcentování tzv. sociálního modelu posuzování namísto ryze medicínského posouzení zdravotního stavu. K absenci úvah stran porovnání situace dítěte osvojeného žalobcem a osobou zúčastněnou na řízení a dítěte, které vyrůstá ve veřejné instituci, neboť o jeho adopci není zájem, soud uvedl, že předmětem posuzování je existence podmínek na straně žadatelů, nikoliv tyto úvahy, kterou nejsou ve vztahu k předmětu řízení opodstatněné. K námitce žalobce, že v napadeném rozhodnutí absentuje zmínka o neohlášeném sociálním šetření v domácnosti žalobce v červenci 2017, kdy u žalobce a jeho manželky pobývala na prázdninách 10letá neteř, soud uvedl, že dle žalovaného toto místní šetření nebylo provedeno na jeho popud, jeho výsledek není ani založen ve správním spise; podle krajského soudu proto nebyl podkladem pro rozhodnutí a nejedná se ani o opomenutý důkaz, navíc žalobce nekonkretizuje, co by z výsledku tohoto šetření mělo pro posouzení jejich žádosti plynout.

[10] K dalším žalobním námitkám krajský soud konstatoval, že jsou svou povahou spíše emotivními domněnkami bez racionálního podkladu. Ztotožnil se s hodnocením žalovaného stran sociální izolace (odmítl žalobcovu námitku týkající se „překrucování“ informací o zájezdech do Prahy organizovaných žalobcem) a motivací manželky žalobce. Krajský soud dále odmítl námitku diskriminace, pokud jde o užití kritéria pravděpodobnosti budoucí vyživovací povinnosti osvojeného dítěte vůči žadatelům – podle soudu žalovaný hodnotil konkrétní okolnosti sociální a životní situace žalobce a jeho manželky, přičemž nemohl ignorovat nepříznivé prognózy do budoucna. Posuzování nelze zúžit pouze na období dětského věku dítěte, ale i to, že takto vytvořený vztah zahrne v budoucnu také aspekt povinností dítěte vůči náhradním rodičům v dospělosti. Tento aspekt nelze přehlížet pouze z důvodu, že žadatelé jsou osobami se zdravotním postižením, takový přístup by byl naopak neobjektivní.

[11] Pokud jde o snížený respekt žadatelů k veřejným systémům, krajský soud toto hodnocení rovněž akceptoval jako relevantní kritérium, zjištěné z porovnání podkladů pro řízení o příspěvku na péči a v tomto řízení. Naopak se neztotožnil s hodnocením žalovaného, který přihlížel k trestní minulosti žalobce, neboť tím žalovaný porušil již jednou v této věci krajským soudem vyslovený názor o hodnocení bezúhonnosti žalobce. Toto vyhodnocení však nemá zásadní vliv na zákonnost či přezkoumatelnost napadeného rozhodnutí, neboť stěžejním důvodem zamítnutí žádosti žalobce a osoby zúčastněné na řízení byla jejich sociální a životní situace a její neslučitelnost se zájmy potenciálně svěřeného dítěte, nikoliv tedy otázka bezúhonnosti žalobce.

II. Kasační stížnost a vyjádření žalovaného

[12] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) napadl rozsudek krajského soudu kasační stížností, kterou strukturoval dle vypořádání jednotlivých žalobních bodů. K první námitce uvedl, že ta neměla smysl sama o sobě, ale především v souvislosti s dalšími faktickými argumenty. Smyslem stěžovatelovy argumentace bylo poukázat na to, že motivace jeho manželky k adopci (touha mít dítě) je zcela běžná a legitimní a není důvodem pro zamítnutí žádosti. V rozhodnutí žalovaného byl přitom evidentně dáván tento motiv manželce stěžovatele k tíži. Krajský soud tak ne zcela porozuměl významu a zařazení tohoto bodu v žalobě.

[13] Pokud jde o námitku, že žalovaný ve správním rozhodnutí zcela pomlčel o tom, že u stěžovatele proběhlo sociální šetření v době, kdy měl doma na prázdninách 10letou neteř,

pak měl tento argument ilustrovat účelovost jednání žalovaného, který ze sociálních šetření využil pouze to, co podpořilo jeho předem učiněné rozhodnutí žádost zamítnout, a naopak vše, co svědčilo o opaku, nepoužil. Krajský soud se dle stěžovatele s tímto argumentem vůbec nevyřadil. Stejně tak má stěžovatel za to, že v žalobě poukázal na celou řadu vědomých a nevědomých nepravd ve správním rozhodnutí, které krajský soud podle stěžovatele nijak nerefletoval, buďto jednotlivé nepravdy posoudil jako jednotlivosti, které nemají vliv na celek, nebo setrval na názorech žalovaného. To stěžovatel dokládá na případu organizování zájezdu do Prahy, který i krajský soud považuje za prokázání sociální izolace stěžovatele, neboť měl být organizován pouze pro uzavřenou komunitu, byť stěžovatel prokázal, že šlo o komunitu otevřenou, ve které se pohybují nevidomí i vidomí.

[14] Hodnocení žalovaného i krajského soudu stran případné vyživovací povinnosti má stěžovatel za diskriminační, konkrétně se domnívá, že se jedná o nepřímou diskriminaci osob se zdravotním postižením. Jinak řečeno, vyšší pravděpodobnost zatížení dítěte vyživovací povinností vůči svým rodičům je dle stěžovatele na první pohled neutrálním kritériem, avšak ve větší míře zatěžuje právě zdravotně postižené, neboť neschopnost se sám živit bude dána pro značnou část z nich. Stěžovatel sice připustil, že nepřímou diskriminaci lze ospravedlnit legitimním cílem, nezbytností a přiměřeností prostředků k jeho dosažení, což však krajský soud neuvedl a rezignoval tak na svou zákonnou povinnost odůvodnit rozdílné zacházení se stěžovatelem.

[15] Stěžovatel má za to, že napadený rozsudek je nepřezkoumatelný také v části, v níž krajský soud hodnotí otázku sníženého respektu stěžovatele a jeho manželky k veřejným systémům. Krajský soud měl tuto námitku vypořádat toliko jedinou větou, že v argumentaci stěžovatele nespátřuje dostatečné důvody, které by zpochybnily hodnocení žalovaného, což stěžovatel považuje za nedostatečné.

[16] Konečně stěžovatel v kasační stížnosti namítl, že žalovaný svým postupem v odvolacím řízení naprosto porušil dvouinstančnost správního řízení. V době vydání odvolacího rozhodnutí bylo původní prvostupňové správní rozhodnutí zhruba pět let staré a bylo odůvodněno naprosto jinou sadou důkazů než výsledné rozhodnutí o odvolání. Rozhodnutí o odvolání bylo spíše než přezkumem rozhodnutí správního orgánu prvního stupně reakcí na zrušující rozhodnutí krajského soudu a fakticky tak bylo novým prvostupňovým rozhodnutím. Tímto postupem tak bylo porušeno právo stěžovatele na dvouinstančnost správního řízení, což nemohlo být zhojeno ani rozhodováním krajského soudu, neboť ten se nezabýval jednotlivými skutkovými námitkami, které odmítal jako jednotlivosti, které nemají vliv na celek.

[17] Stěžovatel z těchto důvodů navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu zrušil a vrátil mu věc k novému projednání a rozhodnutí.

[18] Na kasační stížnost reagoval svým vyjádřením žalovaný, který zopakoval, že v systému náhradní rodinné péče, jak je nastaven v ČR, je třeba před přistoupením k samotné adopci prozkoumat každého zájemce, zhodnotit jeho povahové vlastnosti, bytové a finanční podmínky atd., přičemž primárním hlediskem je nejlepší zájem dítěte. Stěžovatel i osoba zúčastněná na řízení projevíli vřelý opravdový zájem o péči a výchovu adoptovaného dítěte, což je velmi úctyhodné, na druhou stranu ovšem bohužel nebyli schopni prokázat splnění základních podmínek pro výkon tohoto nelehkého a dlouhodobého závazku. V tomto konkrétním případě nebyl problém samotný vážný zdravotní stav obou manželů, ale i určitá osobní nesamostatnost (aktivní péče profesionální pečovatelky pravidelně docházející do jejich domácnosti, včetně jejich doprovodu při výkonu běžných záležitostí, například k soudnímu jednání u Obvodního soudu pro Prahu 2 ve věci sp. zn. 14 C 2301/2017, která se týká žaloby stěžovatele proti žalovanému o náhradu škody). Nelze opomenout ani trestnou činnost stěžovatele, byť se stala před 25 lety,

pokračování

byla však způsobena na dospělé osobě a jejím malém dítěti. Trestná činnost provedená vůči malému dítěti má podstatný vliv při rozhodování o adopci. Žadatelé tak ve zhodnocení podmínek pro zařazení do evidence žadatelů vhodných o adopci objektivně neobstáli. Ve zbývajícím žalovaný odkázal na podrobné odůvodnění napadeného rozhodnutí, které dle jeho názoru svým rozsahem, profesní erudicí a věcnou komplexností překročilo běžné parametry správního rozhodnutí v rezortu žalovaného, což svědčí o mimořádné pozornosti, která je tomuto případu věnována. Pokud jde o konkrétní kasační námitku, spočívající v porušení dvouinstančnosti správního řízení, žalovaný připustil, že doplnil dokazování o další důkazy, které v odvolacím řízení provedl za účasti právního zástupce stěžovatele. Žadatelé pak byli řádně pozváni na seznámení se s úplným obsahem spisu, bylo s nimi provedeno osobní jednání, byli seznámeni s úplným obsahem všech listin, a to včetně všech lékařských zpráv a lékařských dokumentací, které byl žalovaný povinen následně vrátit příslušným ošetřujícím lékařům. V žádném případě tak nebyli žadatelé zkráceni na svých procesních právech, obsah správního spisu dokládá, že žalovaný vedl se žadateli bohatou korespondenci a oficiálně je informoval o každém procesním kroku. V odvolacím správním řízení bylo sice dokazování doplněno, ovšem v souladu se zákonnými možnostmi odvolacího správního orgánu náležitě zjišťovat všechny rozhodné skutečnosti. Nové důkazy nepřinesly nové poznatky, které by směřovaly k přehodnocení původního právního názoru správního orgánu prvního stupně. Všechna doplnění potvrzovala původní závěry o nevhodnosti žadatelů o osvojení, čím je splněna i podmínka předvídatelnosti. Žalovaný navrhuje, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl.

[19] Stěžovatel zaslal k vyjádření žalovaného repliku, v níž se ohradil proti některým tvrzením žalovaného. Připustil, že k ústnímu jednání u Obvodního soudu pro Prahu 2 je sice doprovázela asistentka, neboť cestovali značnou vzdáleností a na využití asistentky nevidí „nic špatného“. Tato skutečnost nemění nic na tom, že spolu se svou manželkou zvládne péči o dítě a je na to připraven. Pokud by jel s dítětem do Prahy, opět by využil asistentky, což se nebude dít často. Vyjádření žalovaného dokládá, že jeho přístup je tendenčně zaměřen proti stěžovateli a účelově hledá argumenty pro potvrzení svého postoje. Pokud jde o trestní minulost stěžovatele, skutečnost, že ji žalovaný ve vyjádření zmínil, jen potvrzuje, že se snaží za každou cenu stěžovatele očernit, neboť skutečnost, že někdo byl odsouzen za trestný čin na dítěti, vždy spolehlivě vrhá špatné světlo na danou osobu bez ohledu na to, jaké byly konkrétní okolnosti trestného činu a jak dlouhá doba od trestné činnosti uplynula. Tímto vyjádřením však žalovaný současně popřel závěr krajského soudu, který uvedl, že s hodnocením bezúhonnosti stěžovatele se neztotožňuje. Tím, že žalovaný opět tuto otázku zmínil, sám rozporuje jeden z klíčových závěrů krajského soudu.

[20] Nejvyšší správní soud obeslal s kasační stížností a všemi vyjádřeními žalovaného i osobu zúčastněnou na řízení, avšak ta na ně nereagovala.

III. Posouzení kasační stížnosti

[21] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil zákonné náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost byla podána včas, osobou oprávněnou, proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), přípustná. Poté Nejvyšší správní soud přezkoumal důvodnost kasační stížnosti v souladu s ustanovením § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů.

[22] Po přezkoumání kasační stížnosti dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[23] Stěžovatel v kasační stížnosti vznesl vůči napadenému rozsudku námitku nepřezkoumatelnosti podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., neboť tvrdil, že se krajský soud s některými jeho argumenty nevypořádal vůbec či vypořádal nedostatečně. Dále stěžovatel založil svou stížnost i na námitce nesprávného posouzení právní otázky soudem podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., pokud jde o zhodnocení motivace osoby zúčastněné na řízení k osvojení dítěte, selektivnosti použitých a hodnocených důkazů ze strany žalovaného, posouzení námitky nepřímé diskriminace a potenciální vyživovací povinnosti dítěte ke stěžovateli a osobě zúčastněné na řízení. Konečně stěžovatel uplatnil i námitku, že řízení před žalovaným bylo stíženo procesní vadou, neboť porušilo zásadu dvouinstančnosti řízení, když žalovaný provedl výrazné doplnění důkazů a byť výrok rozhodnutí správního orgánu prvního stupně potvrdil a odvolání zamítl, fakticky rozhodoval nově a rozhodnutí založil na jiných důvodech. Rozhodnutí žalovaného o odvolání tak fakticky bylo novým rozhodnutím, nikoliv přezkumem prvostupňového správního rozhodnutí.

[24] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval touto námitkou, která nesměřovala vůči rozhodnutí krajského soudu, ale rozhodnutí žalovaného a řízení před ním. Nejvyšší správní soud však musí konstatovat, že podle ustanovení § 104 odst. 4 s. ř. s. platí, že *kasační stížnost není přípustná, opírá-li se jen o jiné důvody, než které jsou uvedeny v § 103, nebo o důvody, které stěžovatel neuplatnil v řízení před soudem, jehož rozhodnutí má být přezkoumáno, ač tak učinit mohl*. Toto ustanovení brání tomu, aby stěžovatel v kasační stížnosti uplatňoval jiné právní důvody, než které uplatnil v řízení před soudem, jehož rozhodnutí má být přezkoumáváno, takové námitky jsou nepřípustné a kasační soud se jimi nemůže zabývat (srov. rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 9. 2004, č. j. 1 Azs 34/2004 - 49, nebo ze dne 25. 9. 2008, č. j. 8 Afs 48/2006 - 155).

[25] Jak Nejvyšší správní soud ověřil ze spisu krajského soudu, stěžovatel v řízení před krajským soudem nevznesl námitku vady správního řízení spočívající v porušení zásady dvouinstančnosti řízení; tuto námitku poprvé uplatnil až v kasační stížnosti, a proto se Nejvyšší správní soud touto námitkou nemůže zabývat, neboť je nepřípustná podle § 104 odst. 4 s. ř. s.

[26] Nejvyšší správní soud dále přikročil k vlastnímu přezkumu napadeného rozsudku ve světle kasačních námitek stěžovatele, a to nejprve těch, které se koncentrovaly na otázku jeho nepřezkoumatelnosti z důvodu nedostatečného vypořádání všech žalobních námitek. Nejvyšší správní soud v této souvislosti připomíná, že podle jeho ustálené judikatury krajské soudy nemusí nutně volit cestu vypořádání se s každým dílčím argumentem uvedeným v žalobě. Jejich úkolem je vypořádat se s obsahem a smyslem žalobní argumentace (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 4. 2014, č. j. 7 As 126/2013 - 19). Podstatné je, aby se správní soud ve svém rozhodnutí vypořádal se všemi stěžejními námitkami účastníka řízení, což může v některých případech konzumovat i vypořádání některých dílčích a souvisejících námitek (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 4. 2014, č. j. 7 Afs 85/2013 - 33). Krajský soud rovněž může pro stručnost odkázat na část odůvodnění správního orgánu, s nímž se ztotožní. Jak k tomu přílehavě uvádí Ústavní soud, „[n]ení porušením práva na spravedlivý proces, jestliže obecné soudy nebudují vlastní závěry na podrobné oponentuře (a vyvracení) jednotlivě vznesených námitek, pakliže proti nim staví vlastní ucelený argumentační systém, který logicky a v právu rozumně vyloží tak, že podpora správnosti jejich závěrů je sama o sobě dostatečná“ (náleze ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 989/08, bod 68, srov. též rozsudky NSS ze dne 12. 3. 2015, č. j. 9 As 221/2014 - 43, ze dne 29. 3. 2013, č. j. 8 Afs 41/2012 - 50, ze dne 6. 6. 2013, č. j. 1 Afs 44/2013 - 30, ze dne 3. 7. 2013, č. j. 1 As 17/2013 - 50, nebo ze dne 25. 2. 2015, č. j. 6 As 153/2014 - 108).

[27] Přirozeně pak i platí, že způsob vypořádání jednotlivých námitek se odvíjí jak od kvality přezkoumávaného správního rozhodnutí, tak od kvality žalobní argumentace. Při uplatnění těchto hledisek dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že rozsudek krajského soudu

pokračování

je přezkoumatelný a že krajský soud v dostačující míře pro vypořádání námitek uvedl v odůvodnění rozsudku vše podstatné, co vedlo k jeho skutkovým a právním závěrům. Pokud v některých částech toliko odkázal na odůvodnění napadeného rozhodnutí či převzal závěry z něj plynoucí, činil tak proto, že napadené správní rozhodnutí, čítající více než 70 stran, je vskutku velmi podrobné a pečlivě zdůvodněné a bylo by nadbytečné veškeré závěry znovu opakovat. Stěžovatel konstruoval své žalobní námitky, které opakuje i v kasační stížnosti, a přidává k nim tvrzení, že krajský soud je nedostatečně vypořádal tím, že z celého kontextu posouzení situace jeho a jeho manželky a jejich schopností poskytnout potenciálně osvojenému dítěti náležitou péči vytrhuje určité jednotlivosti a dílčí aspekty a na nich se snaží zpochybnit komplexní hodnocení provedené správním orgánem. Takový přístup je sice procesně možný, nicméně nelze očekávat, že na jeho základě by krajský soud musel přehodnocovat kompletní posouzení věci ze strany žalovaného. Navíc podle Nejvyšší správního soudu tyto jednotlivosti nejsou nakonec s to zpochybnit jinak správné a zákonné závěry správního orgánu.

[28] Pokud jde o námitku týkající se opomenutí neohlášeného sociálního šetření ze strany Magistrátu města Opavy v červenci 2017, kdy u stěžovatele pobývala na prázdninách neteř, byla krajským soudem vypořádána, a to tak, že se nemůže jednat o opomenutý důkaz, neboť toto šetření nebylo provedeno na popud žalovaného a pro účely řízení o zařazení do evidence a žalovanému nebyla o tomto šetření zaslána zpráva, která by byla součástí správního spisu. Výstup z tohoto šetření tedy nebyl a ani nemohl být podkladem pro rozhodování žalovaného, což odpovídá i obsahu správního spisu, jak jej zjistil krajský soud a nyní i Nejvyšší správní soud. Pokud sám stěžovatel měl za to, že výsledek tohoto šetření je pro rozhodování žalovaného relevantní, mohl jej žalovanému sám předložit a spojit s tím tvrzení podporující jeho schopnost o dítě pečovat (byť nelze přehlížet skutečnost, že přechodná péče o 10leté příbuzné dítě v době letních prázdnin je něco zcela jiného než poskytování trvalé péče o osvojené dítě). Nelze přisvědčit ani tomu, že by žalovaný využil pouze to, co podpořilo „jeho předem učiněné rozhodnutí“, jak tvrdí stěžovatel: žalovaný v rozhodnutí vzal například v potaz řadu kurzů, které stěžovatel a jeho manželka absolvovali s cílem zvýšit své kompetence (zlepšení komunikačních a sociálních dovedností, zvládání stresu, získávání pracovních-motivačních návyků atd.), a posoudil je v komplexu dalších zjištění. Z podkladů pro rozhodnutí obsažených ve správním spise je zřejmé, že stěžovatel i osoba zúčastněná na řízení se skutečně snaží překonat překážky a omezení plynoucí z jejich handicapu, nicméně jinou věcí je objektivní posouzení jejich reálných schopností poskytnout osvojenému dítěti adekvátní péči.

[29] Stěžovatel v kasační stížnosti dále namítl, že krajský soud nedostatečně přezkoumal a vypořádal námitku, která zpochybňovala závěr žalovaného o sníženém respektu stěžovatele a osoby zúčastněné na řízení k veřejným systémům. Nejvyšší správní soud má za to, že způsob a rozsah odůvodnění, které je obsaženo v bodě 34. napadeného rozsudku, je dostačující. Stěžovatel v kasační stížnosti uvedl, že krajský soud ji vypořádal toliko jednou větou, podle níž krajský soud v argumentaci stěžovatele nespátřuje dostatečné důvody, které by zpochybnily hodnocení žalovaného. Stěžovatel však již přehlíží, že krajský soud dále uvedl, že se jedná jen o dílčí část komplexního hodnocení sociální a životní situace žadatelů; v tomto kontextu považuje Nejvyšší správní soud stěžovatelovu námitku za dostatečně vypořádanou.

[30] Dále Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek ve světle věcných námitek, týkajících se nesprávného právního posouzení ze strany krajského soudu.

[31] To se předně týká hodnocení motivace osoby zúčastněné na řízení k adopci dítěte, k níž je třeba ve shodě s krajským soudem uvést, že nebyla jedním a jediným hlediskem zamítnutí žádosti a jak již bylo uvedeno, je třeba ji hodnotit v celém kontextu posouzení věci. Stěžovateli

lze přisvědčit v tom, že touha po dítěti je zcela přirozenou a legitimní motivací k projevení zájmu o osvojení, nicméně na druhou stranu má relevanci i to, pokud žadatel o osvojení uvede, že přijetí dítěte mu pomůže v řešení vlastních psychických problémů. Existuje zde pak vysoké riziko, že nenaplnění tohoto očekávání se negativně odrazí ve vztahu k dítěti a může tak i přímo kolidovat s primárním hlediskem, jímž je nejlepší zájem dítěte. Jedná se proto o relevantní důvod, který musí správní orgán v rámci rozhodování o zařazení žadatele do evidence posoudit, a podle Nejvyššího správního soudu krajský soud žalobní bod stěžovatele (str. 2 žaloby) nejenže správně pochopil, ale též v komplexu úvah o poměřování nejlepšího zájmu dítěte a motivací stěžovatele a jeho manželky srozumitelně vypořádal a Nejvyšší správní soud s tímto hodnocením souhlasí.

[32] Rovněž jako nedůvodnou shledal Nejvyšší správní soud i námitku, že krajský soud akceptoval řadu polopравd a „překrucování“ skutečnosti, například pokud hodnotil zájezd do Prahy organizovaný stěžovatelem jako výlučně pro nevidomé. Podle stěžovatele šlo přitom o zájezd otevřený jak pro nevidomé, tak další osoby. Nejvyšší správní soud musí znovu opakovat, že tato námitka dokládá to, že stěžovatel vytrhuje z komplexu hodnocení určité jednotlivé skutečnosti, které dílčím způsobem rozporuje; ty je však třeba hodnotit v souhrnu s dalšími skutečnostmi, na nichž byl vystaven skutkový a právní závěr žalovaného, a ty nestojí pouze na hodnocení zájezdu do Prahy, z něhož samotného by podle Nejvyššího správního soudu skutečně nemohla být vyvozována značná sociální izolace žadatelů.

[33] Jde-li o hodnocení případné vyživovací povinnosti osvojovaného dítěte vůči žadatelům, je pravdou, že tato otázka je ryze hypotetická, s vyšší či menší mírou pravděpodobnosti naplnění, nicméně Nejvyšší správní soud souhlasí s žalovaným a krajským soudem, že při posuzování všech okolností je kritériem relevantním, ovšem nesmí být kritériem převažujícím, což se v daném případě nestalo (žalovaný toto hledisko použil v kombinaci s dalšími hledisky – sociální interakce žadatelů, míra jejich podpory a asistence při zajišťování běžných životních potřeb atd.). Stěžovatel v kasační stížnosti namítl, že použití tohoto kritéria zakládá nepřímou diskriminaci osob se zdravotním postižením, neboť jde o zdánlivě neutrální kritérium, které však při své aplikaci vede právě ke znevýhodnění osob se zdravotním postižením, které jsou většinou odkázány na pomoc z veřejných sociálních systémů. Krajský soud pak podle stěžovatele neuvedl žádnou relevantní argumentaci, která by odůvodnila rozdílné zacházení.

[34] Nejvyšší správní soud v této souvislosti musí opět připomenout, že obsah a kvalita žaloby (či kasační stížnosti) předurčuje obsah a kvalitu rozhodnutí soudu (k tomu srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 6. 2005, č. j. 7 Afs 104/2004 - 54, nebo ze dne 18. 7. 2013, č. j. 9 Afs 35/2012 - 42). Jestliže žalobce vytýká vady jen v obecné rovině, aniž by poukázal na zcela konkrétní skutečnosti, v nichž spatřuje pochybení, je zcela dostatečné, pokud se k takto obecným námitkám vyjádří soud jen v obecné rovině. Stěžovatel námitku nepřímé diskriminace takto explicitně označil až v kasační stížnosti, v žalobě namítl údajně diskriminační výklad práva, který vztahoval ke zdravotně postiženým jako skupině a připodobnil tuto situaci k romské menšině, která by podle něj na základě tohoto kritéria byla rovněž diskriminována. Nejvyšší správní soud proto připustil, že námitka nepřímé diskriminace byla co do podstaty stěžovatelem vznesena již před krajským soudem, avšak s ohledem na její nekonkrétnost (viz k tomu níže) byl způsob, jakým tuto námitku vypořádal krajský soud, zcela dostačující, a Nejvyšší správní soud se s jeho hodnocením zcela ztotožňuje.

[35] Stěžovateli lze přisvědčit v tom, že nepřímou diskriminací je situace, kdy je – na rozdíl od diskriminace přímé – aplikováno neutrální kritérium, jež nespočívá v některém z podezřelých důvodů (uvedených například v čl. 3 odst. 1 Listiny či čl. 14 Úmluvy), jeho aplikace v určitých konkrétních poměrech ovšem dopadá na příslušníky chráněné skupiny způsobem, jako kdyby se o podezřelý důvod skutečně jednalo (viz bod 43 nálezů Ústavního soudu ze dne 12. 8. 2015, sp. zn. III. ÚS 1136/13, nebo Šamánek, Jirí. Nepřímá diskriminace, in Kvasnicová, Jana a kol.

pokračování

Antidiskriminační zákon. Komentář. Praha: Wolters Kluwer 2015, str. 174 a násl., případně zde citovaná soudní judikatura na str. 182 – 185). Nepřímá diskriminace na rozdíl od diskriminace přímé není vždy na první pohled zřejmá či zjevná právě s ohledem na to, že rozlišovacím hlediskem není podezřelé kritérium, ale až důsledek určité praxe, v níž je jinak neutrální kritérium uplatňováno. Jak uvedl Ústavní soud v nálezu ze dne 12. 8. 2015, sp. zn. III. ÚS 1136/13, „[o] nepřímé diskriminaci lze proto vždy uvažovat pouze jako o faktickém důsledku určité relevantní praxe, kterou je třeba rozumět soubor jednotlivých případů, v nichž bylo (nebo má být) určité neutrální kritérium aplikováno shodným či srovnatelným způsobem. Vymezení podstatných prvků takovéto praxe je nezbytným předpokladem posouzení, zda jsou v jejím rámci příslušníci určité chráněné skupiny vystaveni nepřímé diskriminaci. Mezi tyto prvky přitom nepatří jen příslušné neutrální kritérium, o jehož aplikaci v ní jde, ale též konkrétní způsob (procedura), jakým k této aplikaci fakticky dochází, včetně všech souvisejících záruk, jež mají zamezit aplikaci neutrálního kritéria za jiným než sledovaným, potažmo zakázaným účelem.“ (body 43 a 44 nálezu). S ohledem na to nepostačuje pouze v obecné rovině tvrdit, že určitý výklad práva zakládá nepřímou diskriminaci, ale i v souladu s judikaturou ESLP je třeba přinejmenším prokázat předpoklad nepřímé diskriminace, a to právě ve vztahu k určité relevantní praxi jako celku (například rozsudek ze dne 13. 11. 2007, stížnost č. 57325/00, D. H. a ostatní proti České republice).

[36] Stěžovatel by proto v daném případě musel k doložení svého obecného tvrzení v řízení před krajským soudem přinejmenším navrhnout provedení důkazů, z nichž by vyplývala výše uvedená praxe, vedoucí ve svých důsledcích k nepřímé diskriminaci. V této souvislosti je však třeba navíc připomenout, že osoby se zdravotním postižením nepředstavují homogenní skupinu a diskriminační znak je tedy velmi variabilní (Šamánek, Jiří. Základní pojmy, in Kvasnicová, Jana a kol. Antidiskriminační zákon. Komentář. Praha: Wolters Kluwer 2015, str. 139), což může mít dopad i na posuzování nepřímé diskriminace – míra závislosti osob se zdravotním postižením na veřejných systémech a omezení jejich schopností obstarávat si prostředky pro život bez pomoci těchto systémů se výrazně liší podle charakteru a stupně zdravotního postižení, a nelze proto generalizovat, jak to činí stěžovatel, že užití kritérium odkázanosti žadatelů výživou na potenciálně osvojené dítě se dotýká převážné části zdravotně postižených.

[37] S ohledem na to, že napadené rozhodnutí žalovaného bylo založeno na redefinici stávajících kritérií posuzování způsobilosti žadatelů o zařazení do evidence osob vhodných k osvojení tak, aby tato kritéria vyhověla i zásadě nediskriminace osob se zdravotním postižením, a toto rozhodnutí je tak do jisté míry v této oblasti „pilotní“ a je založeno na obecnějších právních východiscích, považoval Nejvyšší správní soud zcela mimo vlastní rozsah přezkumu vymezený v kasační stížnosti stěžovatelem za vhodné se stručně k těmto otázkám vyjádřit.

[38] Nejvyšší správní soud zcela souhlasí s tím, že rozhodování o náhradní rodinné péči, jejíž jednou z forem je osvojení dítěte, které bylo zbaveno svého původního rodinného prostředí, musí být v souladu s čl. 20 Úmluvy o právech dítěte ovládáno jako předním hlediskem nejlepším zájmem dítěte. Na rozdíl od dítěte není postavení osoby, která projevuje zájem o zprostředkování adopce a zápis v evidenci žadatelů vhodných k adopci, chráněno žádným ústavně zaručeným právem, a to ani právem na ochranu rodinného života podle čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a čl. 8 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen Úmluva“), či právem na ochranu rodičovství a rodiny podle čl. 32 odst. 1 Listiny, které lze navíc podle čl. 41 odst. 1 Listiny aplikovat pouze v mezích zákonů, které toto právo provádějí. Tato práva chrání existující rodinné vztahy, nikoliv toliko „přání“ založit rodinu (viz v napadeném rozhodnutí citované rozsudky Evropského soudu pro lidská práva nebo také Bobek, Michal. Čl. 3, in Wagnerová, E. a kol. Listina základních práv a svobod. Komentář. Praha: Wolters Kluwer 2012, str. 99). S ohledem na to není třeba provádět jakoukoliv optimalizaci práv žadatele s právy potenciálně osvojovaného dítěte, ale předním hlediskem

je toliko nejlepší zájem dítěte, tj. vytvoření náhradního rodinného prostředí, které dítěti poskytne co nejkvalitnější péči jak po stránce psychické a emoční, tak ale i dostačující a věku dítěte odpovídající fyzické a materiální zajištění.

[39] Odlišnou je však otázka samotného přístupu k adopci, tedy právě otázka zařazení žadatele do evidence osob vhodných k adopci, při němž musí stát zajistit, aby se tak dělo za rovných podmínek a nediskriminačně. Nejvyšší správní soud proto považuje za souladné se zásadou zákazu diskriminace, pokud žalovaný v napadeném rozhodnutí neuplatnil při zkoumání způsobilosti žadatelů poskytovat potenciálně osvojenému dítěti péči toliko čistě medicínské posouzení jejich zdravotního stavu, ale zkoumal, zda a v jakém rozsahu omezení plynoucí ze zdravotního postižení ovlivňuje i sociální schopnosti a společenskou interakci žadatelů. Ryze medicínské hodnocení zdravotního stavu samo o sobě nemusí vypovídat o schopnostech žadatele poskytovat dítěti péči, podstatné je právě to, jak zdravotní stav ovlivní schopnost péče o dítě, a toliko posouzení zdravotního stavu žadatele jako klíčového kritéria by mohlo představovat neopodstatněnou diskriminaci osob s různým zdravotním postižením v přístupu k náhradní rodinné péči. Nejvyšší správní soud naopak má za to, že žalovaný svým výkladem eliminoval riziko diskriminace těchto osob v nejvyšší možné míře, pokud připustil, že jistá omezení plynoucí ze zdravotního postižení by bylo možné v úvahách o způsobilosti žadatele poskytnout dítěti péči kompenzovat různými podpůrnými opatřeními, včetně profesionální asistence, pokud by se však jimi nenegoval smysl a účel náhradní rodinné péče, tj. kdy by v podstatě jednotlivé složky, které péče o dítě zahrnuje, již nerealizoval adoptivní rodič, ale někdo druhý (profesionální asistent).

IV. Závěr a náklady řízení

[40] Z výše uvedeného vyplývá, že napadený rozsudek není nezákonný z důvodů namítaných v kasační stížnosti. Proto Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl podle § 110 odst. 1 s. ř. s.

[41] Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1, větu první, ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Stěžovatel ve věci neměl úspěch, a proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému žádné náklady nad rámec jeho běžné úřední činnosti v tomto řízení nevznikly. Osoba zúčastněná na řízení nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť jí soud neuložil žádnou povinnost ani neshledal jiné důvody hodné zvláštního zřetele (§ 60 odst. 5 s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 28. května 2019

JUDr. Radan Malík
předseda senátu